

Luonnonsuojelulain uudistus

Aika: tiistaina 18.8.2020, klo 9 -12

Paikka: Skype

Osallistujat:

Riitta Rönn, pj.	Ympäristöministeriö, johdon tuki
Ilkka Heikkinen, varapj.	Ympäristöministeriö, luontoympäristöosasto
Anna-Rosa Asikainen	Maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto
Arja Halinen	Metsähallitus
Tiina Vuoristo	Metsäteollisuus ry
Aleksi Lehikoinen	Luonnontieteellinen keskusmuseo
Heidi Lettojärvi	Elinkeinoelämän keskusliitto
Eero Melantie	Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
Minna Mättö	Kuntaliitto
Raija-Leena Ojanen	WWF-Suomi
Ulla-Maija Liukko	Suomen ympäristökeskus
Jari Salila	Oikeusministeriö
Vilppu Talvitie	Maa- ja metsätalousministeriö
Armi Liinamaa	Valtiovarainministeriö
Tina Lovisa Solbär	Saamelaiskäräjät
Tapani Veistola	Suomen luonnonsuojeluliitto
Maija Neva	Ympäristöministeriö, rakennetun ympäristön osasto
Pasi Kallio, siht.	Ympäristöministeriö, luontoympäristöosasto
Johanna Korpi, siht.	Ympäristöministeriö, luontoympäristöosasto

Läsnä:

Pia Kärki

Ympäristöministeriö, luontoympäristöosasto

Päivi Gummerus-Rautiainen

Ympäristöministeriö, luontoympäristöosasto

Asialista:

1. Kokouksen avaus, Riitta Rönn, YM

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja toivotti kaikki tervetulleeksi.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Hyväksyttiin asialista ja edellisen kokouksen pöytäkirja.

3. Luontotiedon hallinnan parantaminen, kooste ja johtopäätelmät, YM

Hallitussihteeri Pasi Kallio esitteli edellisessä kokouksessa (16.6.2020) käsitellyn teeman ”Luontotiedon hallinnan parantaminen” koosteen ja johtopäätelmät jatkovalmisteluun kokouksen jälkeen saatujen kirjallisten kommenttien pohjalta. Kokouksessa esillä olleisiin ehdotuksiin oli tehty kommenttien johdosta pieniä täsmennyksiä. Ehdotuksista käytiin vielä tiivis keskustelu.

Alustavat ehdotukset saivat pääasiassa laajaa kannatusta. Luontotiedolla ja sen hallinnalla katsottiin olevan olennaista merkitystä luonnonsuojelulain toimivuuden kannalta. Tehtyjä alustavia ehdotuksia pidettiin hyvinä ja oikeansuuntaisina. Keskustelua käytiin erityisesti ehdotetun luontotiedon hallinnan alatyöryhmän kokoonpanosta. Osa jäsenistä nosti esiin, että ryhmään olisi tullut ottaa ehdotettua laajemmin jäseniä mm. sidosryhmistä ja mahdollisesti muista toimijoista. Puheenjohtaja totesi, että luontotiedon alatyöryhmän kokoonpano on jo nyt melko laaja ja on perusteltua pitää kokoonpano niissä viranomaisissa, jotka luontotiedon hallinnasta osaltaan vastaavat. Ryhmän kokoonpanoon on myös tehty joitakin lisäyksiä käydyssä keskustelussa ja saatujen kommenttien perustella. Todettiin, että alatyöryhmällä on myös mahdollisuus ja tarkoitus kuulla asiantuntijoita ja tältä osin painotettiin, että myös luontotiedon parissa toimivat sidosryhmät ja mahdolliset muut tahot osallistetaan ryhmän työhön. Lisäksi keskusteluissa nostettiin esiin mm. tarve pitää tiivistä yhteyttä ekologisen kompensaation projektiryhmään, koska tarpeet ovat monin paikoin yhtenevät. Puheenvuoroissa nostettiin esiin myös saamelaisen perinnetiedon merkitys ja tarve sen nykyistä paremmalle huomioon ottamiselle osana luonnonsuojelulakia.

Pääosin alustaviin ehdotuksiin suhtauduttiin myönteisesti. MMM kuitenkin totesi, ettei se kannata ehdotuksessa 7 ollutta esitystä ns. FPIC-periaatteen (vapaan, tietoon perustuvan ennakkosuostumuksen periaate) sisällyttämisestä luonnonsuojelulakiin. Puheenjohtaja totesi, että lähtökohtaisesti ehdotusten valmistelua jatketaan esitetyn alustavan ehdotuksen pohjalta. Saadut kommentit on käyty läpi ja niitä hyödynnetään myös jatkotyössä. Ehdotukset pohjautuvat hankkeen tausta-aineistona oleviin selvityksiin, tutkimushankkeisiin ja lain toimivuusarviointiin. Korostettiin, että kyse on alustavista muutostarpeista ja -ehdotuksista, joita tarkennetaan ja täsmennetään valmistelussa niistä saadut kommentit huomioiden. Projektin jäsenten kirjalliset kommentit ovat osa säädösvalmistelun asiakirja-aineistoa. Muutosehdotuksiin palataan tarkemmin pykälien tarkastelun yhteydessä.

4. Teematarkastelu: Luonnonsuojelun edistäminen ja kannustimet

Päivi Gummerus-Rautiainen (YM) esitteli vapaaehtoisen luonnonsuojelun ohjelmia ja yhteistyötä, käyden läpi mm. METSO- ja HELMI-ohjelmia sekä toimijoiden yhteistyön ja toimijajoukon laajentamista. METSO- ja HELMI-ohjelmat edistävät luonnonsuojelun toteuttamista hyvin, pitäen sisällään myös selkeitä määrällisiä tavoitteita. Myös kokemukset eri toimijoiden yhteistyöstä ovat positiivisia. Helmi-ohjelmassa toimijajoukko laajenee entisestään ja yhteistyön merkitys korostuu, kun pyritään entistä laajempien kokonaisuuksien kunnostukseen ja hoitoon maankäyttömuodosta tai maanomistuksesta riippumatta. Kohdevalinnat perustuvat maanomistajien vapaaehtoisuuteen, ja osa toiminnasta on säädettyä, osa perustuu sopimukseen ja osa käytännön toimiin ja yhteistyöhön. Toimijajoukkoa pyritään entisestään laajentamaan ja kehittämään myös taloudellisia ja viestinnällisiä keinoja.

Armi Liinamaa (VM) esitteli taloudellisten kannusteiden yleisiä lähtökohtia ympäristöä koskevassa lainsäädännössä. Osa valtion tuesta perustuu budjettipäätöksiin, jossa rahoituksesta päätetään osana valtion talousarviota linjaamalla tarvittaessa talousarvionmomentin päätösosassa keskeisistä myöntämisen kriteereistä. Menettely on usein nopeaa ja joustavaa, mutta ei erityisen läpinäkyvää. Valtion tuen perusteista voidaan säätää myös lailla joko yleisellä tasolla (tarvittaessa asetuksella täydentäen) tai hyvinkin yksityiskohtaisesti. Menettely on läpinäkyvä ja ennakoitava, mutta paikoin joustamaton ja varsin yksityiskohtainen. Tukea voidaan myöntää myös valtionavustuslain nojalla. Menettely on lainsäädäntöä joustavampi, mahdollistaen esim. lausunnonmenettelyn, mutta sisältää vain suoran rahana annettavan tuen. Tukien osalta keskeiset periaatteet ovat kohdentuminen, kustannustehokkuus ja harkinnanvaraisuus, joita tulee punnita suhteessa tuen myöntämisen lähtökohtiin ja tarpeisiin.

Tämän jälkeen Johanna Korpi (YM) esitteli teeman Luonnonsuojelun edistäminen ja kannustimet alustavat muutosehdotukset ja –tarpeet. Ehdotukset ovat kokousaineiston liitteenä. Jäsenillä on myös mahdollisuus kommentoida ehdotuksia kirjallisesti kokouksen jälkeen. Todettiin, että perinteisesti luonnonsuojelulaki edustaa lähinnä kieltoihin, rajoitteisiin ja niistä tehtäviin poikkeamisiin perustuvaa sääntelyä (oikeusharkintaiset tehtävät), eikä lakiin sisälly edistämiseen perustuvaa monimuotoisuuden turvaamista. Vapaaehtoisuuteen perustuvia luonnon monimuotoisuuden turvaamistoimia voidaan kehittää ja vapaaehtoisuus, edistämistehtävät, kannustimet sekä osallistaminen tulisi nähdä tiiviimmin osana luonnonsuojelulain keinovalikoimaa. Edistämistehtävien kehittäminen vaatii kuitenkin lainsäädännöllistä tukea. Luonnonsuojelulain uudistuksen yhteydessä olisi oikeusharkintaisten tehtävien ja keinojen ohella tarkasteltava tarvetta ja keinoja säätää luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön edistämistehtävistä nykyistä laajemmin. Ehdotuksena oli mm. kansallisesta luonnon monimuotoisuusstrategiasta säätäminen, viranomaisten edistämistehtävien kehittäminen, vapaaehtoisuuteen perustuvien toimintaohjelmien säädösperustan vahvistaminen, vapaaehtoisen suojelun korvausmenettelyjen kokoaminen lakiin, luontotyyppien/elinympäristöjen suojelun kannustavuuden kehittämisen selvittäminen, luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukemisesta ja avustuksista säätäminen, määräaikaisen suojelun kehittämismahdollisuuksien tarkasteleminen sekä osallistamisen vahvistaminen.

Ehdotusten pohjalta käytiin tiivis keskustelu. Keskustelussa korostuivat mm. vapaaehtoisen ja oikeusharkintaisten keinojen yhtäaikainen tarve sekä osallistamisen ja neuvonnan merkitys. Pienialaisten luontokohteiden osalta olisi hyvä kehittää kannustimia. Myös verotuksellisiin etuihin on syytä kiinnittää huomiota. Ehdotuksissa esiin nostettu mahdollisuus kauppahintojen määrittelyperusteiden jonkinlaisesta lakiperusteisuudesta herätti kritiikkiä ja asiaa on syytä pohtia huolella. Myös eri keinojen hyväksyttävyyden ja tasapuolisuuden nostettiin esiin. Ehdotettu biodiversiteettistrategian lakiperustaisuus sai laajaa kannatusta ja sitä pidettiin useissa kommentteissa tärkeänä. Pääasiassa ehdotuksiin suhtauduttiin myönteisesti.

Todettiin, että projektiryhmän jäsenet voivat lähettää viikon kuluessa sihteeristölle kirjallisia kommentteja luonnonsuojelun edistämistä ja kannustimia koskevista ehdotuksista.

5. Puheenjohtaja Riitta Rönn kävi lopuksi läpi aiempien kokousten teematarkastelun yhteenvetoa ja muutosehdotusten käsittelyä. Hän totesi työtavan toimineen pääasiassa hyvin ja sekä teemoihin että muihin kysymyksiin palataan valmistelun edetessä. Jäsenten kirjalliset kommentit ovat osa valmistelun aineistoa. Lopuksi hän pyysi projektiryhmän jäseniä pohtimaan tähän asti tehtyjä ehdotuksia (yhteensä 56) ja kutakin jäsentä esittelemään ja perustelemaan seuraavassa kokouksessa 3-5 heidän mielestään tärkeintä ehdotusta, joilla toteutetaan lainuudistukselle asetettuja tavoitteita.

6. Seuraava kokous 15.9.2020 klo 9-12

7. Muut asiat

Luontotiedon hallinnan alatyöryhmän asettamiskirje lähetään tämän kokouksen jälkeen ryhmän jäsenille ja tiedoksi projektiryhmälle.

Projektiryhmän tukena on ehdotusten vaikutusten arviointia pohtiva tutkijatyöryhmä, joka koordinoivat yhteistyössä YM ja SOFI-hanke. Lisätietoa tästä on saatavilla mm. osoitteesta: <https://www.ym.fi/lsuudistus>. Ryhmään kuuluvat seuraavat tutkijat: Lassi Ahlvik (Helsingin yliopisto), Juha Hiedanpää (LUKE), Mikael Hildén (SYKE), Jari Kouki (Itä-Suomen yliopisto), Heini Kujala (Helsingin yliopisto), Nina V. Nygren (Tampereen yliopisto), Riikka Paloniemi (SYKE) ja Anne Tolvanen (LUKE).

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.55.